

Enheten för naturvård

Edeby ekhage SE0110188

Bevarandeplan för Natura 2000-område

(enligt 17 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.)

Inledning

Bevarandeplanen är det dokument som beskriver vilka mål som ska uppnås i bevarandet av ett Natura 2000-område och som anger vilka bevarandeåtgärder som planeras. I bevarandeplanen beskrivs vilka förutsättningar som krävs för att de utpekade arterna och livsmiljöerna ska upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus. Det har betydelse för tillämpningen av regelverket om Natura 2000-områden.

BEVARANDEPLANDatum
2017-06-12Beteckning
511-18562-2017

Namn	Edeby ekhage	Areal	7,1 ha
Natura 2000-kod	SE0110188		
Kommun	Ekerö		
Bevarandeplan fastställd av Länsstyrelsen	2007-02-05		
Bevarandeplan reviderad av Länsstyrelsen	2017-06-12		
Områdestyp och status	SAC-område enligt art- och habitatdirektivet		
Ägarförhållanden	Statligt.		

Ingående livsmiljöer enligt art- och habitatdirektivet

Tabell 1. Livsmiljöer.

Livsmiljökod	Livsmiljöns namn	Areal (ha)	Andel (%)
9070	Trädklädd betesmark	5,4	76

Ingående arter enligt art- och habitatdirektivet

Natura 2000-arter är arter som finns upptagna i bilaga 2 till EU:s art- och habitatdirektiv och skyddas därmed av Natura 2000-reglerna. I denna bevarandeplan nämns andra arter än de som är skyddade av Natura 2000-reglerna. Dessa arter har inte samma lagliga skydd såsom eventuella Natura 2000-arter.

Tabell 2. Arter.

Artens kod	Svenskt namn	Vetenskapligt namn
Inga Natura 2000-arter finns rapporterade från området.		

Bevarandesyfte för Edeby ekhage

Bevarandesyftet och beskrivningen av livsmiljöer nedan utgör den beskrivning som ska upprättas i enlighet med 17 § förordningen om områdesskydd m.m. (FOM). Tillsammans med bevarandemål och bevarandeåtgärder i denna plan utgör de underlag som visar hur myndigheterna behöver arbeta för att motsvara kraven i 16 § FOM.

BEVARANDEPLAN

Datum
2017-06-12

Beteckning
511-18562-2017

Det övergripande syftet med Natura 2000-området är att bidra till att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för de i området utpekade livsmiljöerna – I Edeby ekhage 9070, trädklädd betesmark. Inom 3 km radie från området finns ett flertal ekområden, samt solitärekar. Vissa av dessa ligger inom Lovö naturreservat, och vissa är utpekade som naturminne (Gällstaö). Övriga är oskyddade.

Edeby ekhage ligger inom Mälarens värdestrakt, där naturvärdena främst är kopplade till lövträd, bl a hagmarksekar.

Prioritering av skötselåtgärder framgår av tabell 3.

Bevarandemål för Edeby ekhage

Trädklädd betesmark (9070)

- Arealen trädklädd betesmark ska bibehållas.
- Vegetationen ska vara välhävdat av bete och/eller slåtter, helst bete, varje år vid vegetationsperiodens slut så att ansamling av förna inte sker.
- Trädbeståndet i området ska vara olikåldrigt och det ska finnas flera lövträdslag, företrädesvis ek, i hagen.
- Det ska finnas rikligt med gamla grova träd.
- Det ska finnas grov död ved och mulmträd.
- Grova ekar ska stå solexponerade och fria från konkurrerande träd och buskar.
- Det ska finnas gläntor där solljus når fältskiktet, vilket är en förutsättning för en hävdgynnad flora.
- Igenväxningsvegetation ska inte/endast i måttlig omfattning förekomma.
- Blommande/bärproducerande buskar och småträd, t.ex. slån, nypon och enar, ska bevaras vid måttlig täckningsgrad. Det artrika och välutvecklade buskskiktet i kombination med öppna gläntor och lövskog med död ved gör att det i detta område finnas goda förutsättningar för stor artrikedom bland insekter.
- Det slutna, äldre hasselbeståndet som finns i området ska finnas kvar.
- Vindskydd finns mot de under sommartid dominerande vindarna från sydvästsektorn.
- Det skapar ett varmt lokalklimat som gynnar ett värdefullt insektsliv.
- För livsmiljön typiska arter ska ha goda förutsättningar att finnas i livskraftiga bestånd.

Beskrivning av området

Vid norra stranden av Lindövikens på södra Lovön ligger en betad ekhage på en bergkulle. Förutom Mälaren i söder omges den i huvudsak av åkermark. Längs stranden i öster finns betad strandäng. En mindre del i kullens västra del är höglänt hållmark, medan huvuddelen är lägre med jordtäckte och delvis välslutet träd- och buskskikt.

BEVARANDEPLAN**Datum**
2017-06-12**Beteckning**
511-18562-2017

I de nedre sluttningarna finns större ytor med glaciallera medan de centrala delarna domineras av sandig morän. I nordost finns tunna moräntäcken på fast berg med uppstickande hållar. Frisk mark överväger och jordmånen är delvis mullrik. Trädskiktet är olikåldrigt och flerskiktat. Det är artrikt, men domineras av ek och det finns relativt många gamla grova jätteekar med håligheter, döda grova grenar och grov skrovlig bark.

Huvuddelen av området var på 1760-talet del av en större kohage. Brynmiljöerna från nordost till sydost var dock del av ett slätterhågn, Storängen, som främst bestod av strandängen och dagens åkermarker i öster. Det är i dessa brynmiljöer som de grövsta ekarna växer idag. Yngre kartmaterial säger inget säkert om hävden i området, men det är troligt att området betats kontinuerligt, men med låg intensitet under senare delen av 1900-talet.

Förutom ekhage finns mot vattnet i söder en bård av gammal alskog och innanför den finns en lite bredare remsa med högstammig ask-/aspskog. På bergshöjden i väster finns hållmark med glest stående träd och grästäckta svackor med enbuskar m.m. Torrängarna kring hållar på berget i väster är idag knappast alls påverkade av betesdjur. Med högre betetryck kommer tramp och bete att leda till att dessa marker stämmer in på Natura 2000-livsmiljön Pionjärvegetation på silikatrika berghållar (8230), men idag domineras vegetationen av trampkänsliga arter som renlavar. Här finns dock större bestånd av tjärblomster samt vårspergel.

Beskrivning av livsmiljöer

Trädklädd betesmark (9070)

Livsmiljön representeras i området av ganska igenväxt ekhage, med ett artrikt trädoch buskskikt. Även bland de äldre träden finns inslag av andra arter såsom en liten björkhage och spridda, storkroniga askar och tallar. Vidkroniga ekar finns i många åldrar. Det finns därmed goda förutsättningar att upprätthålla långsiktig kontinuitet av gamla vidkroniga ekar.

De äldsta ekarna finns i brynmiljöer i nordost och norr, där hagmarkskaraktären verkar ha varit obruten. Resten av området har varit, eller är, igenväxt och tämligen slutet. Frekvensen död ved är måttlig och består av lågor, torrträd och grova nedfallna ekgrenar. Buskskiktet är välutvecklat och artrikt. Det finns också mossklädda block och lodytor i området.

Stora delar av området har varit ganska tätt igenväxta, men de äldre träden visar ändå att området längre tillbaka i huvudsak varit glesare bevuxet med främst ek men även björk, ask och tall. De östra delarna har röjts och gallrats för att återskapa hagmarkskaraktären. Betet är dock alltför svagt och de restaurerade delarna är i snabb igenväxning med täta askslybuskage, hassel, hallon och rotskott av slån m.m.

BEVARANDEPLAN

Datum
2017-06-12

Beteckning
511-18562-2017

Huvuddelen av området har ett fältskikt med lundflora eller frodiga och tämligen triviala gräsmarker påverkade av kväverikedom från röjgödsling. Fläckvis finns dock hagmarksvegetation kvar, även om inga mer krävande arter hittats. Gullviva och ängsviol har fläckvis strak ställning. Andra arter som förekommer tämligen rikligt i fläckar med hagmarksvegetation är mandelblom, gökärt och bockrot. I ett fuktigt parti växer rikligt med kärristel.

Området har förutsättningar för ett ljust och fuktigt lokalklimat som är gynnsamt för en exklusiv lavflora på gamla hagmarksekar. Till detta bidrar läget invid vattnet och bra vindskyddande vegetation i väst och sydväst. Lavfloran saknar dock exklusivare inslag och det är osäkert om man kan förvänta sig invandring ens på lång sikt. Närheten till Stockholm med höga halter av luftburna svavelföroreningar under 1900-talet har antagligen tillsammans med igenväxningen bidragit till denna utarmning. Inga rödlistade lavar är noterade från området. Flera vanligare arter som brukar förekomma tillsammans med hotade eklavar förekommer fast i mindre välmående tillstånd, exempelvis gulpudrad spiklav och gammelgranslav.

Inte heller bland insekter, fladdermöss eller vedsvampar är några rödlistade arter noterade. Dessa är dock inte eftersökta av expertis och det finns goda förutsättningar att det kan finnas sådana arter. En mycket sällsynt underjordisk marksvamp, slätsporig buktryffel, är funnen i området på 1970-talet. Den växte rikligt i täta hasselnår nedanför en bergbrant. Dessa svampar hittas bara av experter och ingen har letat efter den sedan dess, men området har delvis röjts och eventuellt kan det ha påverkat svampens livsbetingelser.

Områdets öppnare ytor är ganska väl betade av häst, men hästarna betar inte mkt i skuggigare partier eller sly. Det finns stora uppslag av sly mm i övriga ytor, och stora röjningsbehov.

Utvecklingsområden

I området finns partier som har potential att utvecklas till Natura 2000-livsmiljö. I dagsläget finns dock inte de för livsmiljöerna utmärkande strukturer och processer i tillräckligt hög utsträckning.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt

Området har ett starkt skydd i egenskap av naturreservat. Potentiella hot såsom skogsbruksåtgärder annat än i naturvårdsyfte olika typer av exploatering är förbjudna enligt föreskrifterna för reservatet.

En komplett lista är inte möjlig att upprätta. Här listas ett urval hot som i det här området bedömts mest relevanta.

BEVARANDEPLAN

Datum
2017-06-12

Beteckning
511-18562-2017

Trädklädd betesmark (9070)

- Utebliven eller för svag hävd.
- Igenväxning med träd och buskar. Med minskad solexponering försämras lokalklimatet för gräsmarksväxter, många epifytiska lavar och de flesta insekter.
- Ökat graninslag är negativt, liksom att befintlig gran växer in i kronan av, eller skuggar, ek, björk tall och ask mm.
- Snabb restaurering. Det ger kraftigt förändrat mikroklimat som kan leda till att de gamla ekarna koloniserar av skogsmyror istället för de naturvårdsintressanta insekter som ska få ökat livsrum. Omfattande avverkning ger kraftig grüngödslingseffekt, som både försvårar underhållet och utarmar kärlväxtfloran.
- Utglesning av träd- och buskskikt som leder till ökad vindexponering framförallt från sydvästsektorn.
- Stödutfodring och vinterbete.
- Bortstädning av grov död ekved.
- Luftburet kvävnedfall. Höga brakgrundshalter gör bland annat att igenväxning accelereras och återväxten efter röjningar blir värre. Skyddsvärda organismer såsom kvarvarande hagmarksvegetation bland kärlväxter och trädväxand lavar är också känsliga för kväveanrikning i mark och på trädstammar. Det gäller sannolikt även för slätsporig buktryffel.

Bevarandeåtgärder med tidsplan**Gällande regler**

Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken (MB) krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller störa utpekade arter i ett Natura 2000-område som har förtecknats enligt 7 kap 27 § MB. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändig för skötseln och förvaltningen av området. Alla Sveriges Natura 2000-områden utgör dessutom riksintressen (enligt 4 kap MB), vilka ska beaktas vid prövning av ärenden och planläggning.

Området är skyddat som naturreservat enligt 7 kap. MB.

Området ingår i en Värdefull fastighet enligt § 16 förordningen om statliga byggnadsminnen. Föreskrifter har utarbetats av Riksantikvarieämbete, men ännu ej beslutats av regeringen. Natura 2000-områdets förvaltning måste därför stå i samklang med områdets status som värdefull fastighet, vilket förvaltas av Statens Fastighetsverk.

BEVARANDEPLAN

Datum
2017-06-12Beteckning
511-18562-2017

Strandskydd gäller enligt 7 kap 13-18 §§ MB inom i stort sett hela Natura 2000-området. Inom strandskyddat område är viss typ av exploatering förbjuden, t.ex. uppförande av ny byggnad. Undantag från förbudet gäller t.ex. byggnader som behövs för de areella näringarna och som måste finnas inom strandskyddat område.

Behov av ytterligare reglering

Det finns inget behov av ytterligare reglering.

Tabell 3. Förslag till skötselåtgärder som komplement till vad som gäller i eventuella åtagandeplaner, samt i föreskrifter utarbetade av Riksantikvarieämbete och i skötselplanen för Lovö naturreservat. Åtgärder i kursiv är prioriterade.

Livsmiljö/art	Åtgärd	Tidsplan
Trädklädd betesmark (9070)	<p><i>Bete.</i></p> <p>Under en antagligen ganska lång restaureringsfas behövs lövbetande djurslag t.ex. får och dikor, gärna lätta raser som hereford eller highland cattle.</p> <p><i>Undershållsröjningar i öster.</i></p> <p><i>Succesiv utglesning/restaurerande röjning och gallring i väster.</i> Försök identifiera fyndplatserna för slätsporig buktryffel och lämna slutna hasselbestånd där.</p> <p>Särstängsling av den öppna betesmarken väster om ekhagen.</p> <p>Bortstädning av gammalt röjningsris i Hasselsnår.</p> <p>Fastighetsverket planerar åtgärder vintern 2016/2017. Man överväger komplettering med fårbeta.</p> <p>Mosaikstrukturer med äldre lövträd, gräsmarksgläntor och buskage av blommande buskar ges vis skötselåtgärder större prioritet än gräsmarksvärdena.</p>	Årligen.

BEVARANDEPLANDatum
2017-06-12Beteckning
511-18562-2017**Bevarandetillstånd i dag**

Tabell 4. Bevarandetillstånd hos ingående livsmiljöer.

Livsmiljö/art	Bevarandetillstånd
Trädklädd betesmark (9070)	Ej gynnsamt.

Inventeringar i området och andra referenser

Artdatabanken, lista med rödlistade arter, uttag 2002-05-10.

Länsstyrelsen i Stockholms län. Naturkatalog för Stockholms län. Remissupplaga. 1996.

Länsstyrelsen i Stockholms län. Åtgärdsplan för AB 3163 år 2003.

Länsstyrelsen i Stockholms län och Skogsvårdsstyrelsen i Mälardalen.

Ädellövskogsinventering i Stockholms län, södra länsdelen. 2001.

Länsstyrelsen i Stockholms län. Ängs- och hagmarksinventeringen i Stockholms län.

1987-1991.

Skogsvårdsstyrelsen. Nyckelbiotopsinventering. 1998.

BEVARANDEPLANDatum
2017-06-12Beteckning
511-18562-2017**Karta**

Livsmiljöernas sifferkoder i kartan och dokumentet är korrekta liksom namnen i dokumentet. Livsmiljöernas namn i kartan kan dock vara felaktiga.

